

**ПВНЗ «МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»**

ФАКУЛЬТЕТ ГЕОГРАФІЇ, ІСТОРІЇ ТА ТУРИЗМУ

КАФЕДРА ГЕОГРАФІЇ І ТУРИЗМУ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 9 МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ

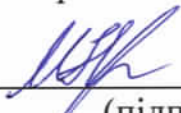
Освітньої програми:	Середня освіта (Географія)
Рівня вищої освіти:	другого (магістерського)
за спеціальністю:	014.07 Середня освіта (географія)
галузі знань:	01 Освіта / Педагогіка

Рівне – 2023 рік

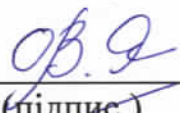
Робоча програма навчальної дисципліни «Методика навчання географії» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти, за освітньою програмою «Середня освіта (Географія)» зі спеціальності «014.07 Середня освіта (Географія)» галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Розробник: кандидат географічних наук, доцент
Романів Андрій Степанович

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри географії і туризму
Протокол №1 від «29» серпня 2023 року

Завідувач кафедри доц. Миронець Н.Р.
(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми
«Середня освіта (Географія)»

Гарант доц. Яроменко О.В.
(підпис)

Схвалено навчально-методичною комісією факультету географії, історії та туризму
Протокол №1 від «29» серпня 2023 року

Голова доц. Пагута Т.І.
(підпис)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5,0	Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка	Обов’язковий освітній компонент	
Загальна кількість годин – 150	Спеціальність: 014.07 Середня освіта. Географія	Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
		1-й	1-й
		Лекції	
	Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	26 год.	12 год.
		Практичні, семінарські	
		24 год.	10 год.
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
		100 год.	128 год.
Вид контролю: екзамен			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Методика навчання географії» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Середня освіта. Географія» підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія) за галуззю знань 01 Освіта / Педагогіка.

Метою дисципліни «Методика навчання географії» у системі підготовки здобувачів вищої освіти за освітньою програмою "Середня освіта. Географія" полягає в формуванні у майбутніх фахівців системи спеціальних теоретичних знань та практичних навиків основних положень теорії й практики щодо викладання географії та суміжних дисциплін географічного циклу у закладах освіти різних типів. Стратегічною метою є формування фахівця високого кваліфікаційного рівня та комплексна підготовка сучасного викладача, який має значний творчий потенціал, здатний впроваджувати у навчально-виховний процес сучасні освітні технології та оригінальні авторські методики.

Завдання:

- розглянути загальні науково-теоретичні основи методики викладання географії у освітніх навчальних закладах різних типів;
- вивчити концептуальні засади організації навчально-виховного процесу загальноосвітніх навчальних закладів та вищої школи;
- проаналізувати структуру та зміст навчальних програм з географії для загальноосвітніх навчальних закладів, освітні програми, навчальні плани, робочі програми з географічних дисциплін у закладах вищої освіти;
- дослідити стан навчально-методичного забезпечення вивчення географії та географічних дисциплін у освітніх закладах різного типу, зміст та структуру підручників та навчальних посібників з географічних дисциплін;
- ознайомитись з методами науково-педагогічних досліджень, сучасними освітніми технологіями та принципами навчання географії в організації навчально-виховного процесу освітніх закладах різного типу;
- вивчити типологію і структуру сучасних типів уроків, аудиторних занять з географії, традиційні та інтерактивні форми навчання.
- орієнтуватися у сучасному освітньому просторі;
- застосовувати теоретичні знання з методики, психолого-педагогічних та географічних наук для практичної організації навчально-виховного процесу з географічних дисциплін у закладах освіти різних типів;
- забезпечувати єдність мети, змісту, методів та засобів навчання, його організаційних форм;

- сформувати вміння організовувати та проводити науково-педагогічні дослідження з актуальних проблем методики навчання географії;
- моделювати різні типи та форми навчальних занять, організовувати самостійну роботу учнів та студентів з географічних дисциплін;
- добирати систему ефективних методів, прийомів, форм, засобів навчання для організації навчально-пізнавальної діяльності у закладах освіти;
- підвищувати свій загальноосвітній і фаховий рівень, організовувати самоосвіту, творчо користуватись різними джерелами інформації.

Під час лекційних та практичних занять, самостійної роботи з навчальної дисципліни «Методика навчання географії» здобувачі вищої освіти, майбутні вчителі та викладачі-географи, набувають таких **загальних (ЗК), спеціальних фахових (ФК) та предметних компетентностей (ПК):**

ЗК2. Здатність використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності.

ФК1. Здатність до поглиблення знань і розуміння предметної області та професійної діяльності.

ФК4. Здатність до моделювання змісту навчання, формування в учнів ключових компетентностей та здійснення інтегрованого навчання.

ПК2. Здатність розв'язувати задачі у професійній діяльності з методики профільного навчання географії та позакласної роботи, спрямовані на формування у здобувачів освіти ключових і предметних географічних компетентностей, фахового світогляду.

ПК4. Здатність до поглиблення знань і вдосконалення предметної області природничої, антропогенної, суспільної географії, картографії та геоінформаційних технологій, методики навчання географії, що включають новітні наукові здобутки у сфері професійної педагогічної діяльності, є основою для оригінального мислення, проведення досліджень та критичного осмислення професійних проблем.

ПК6. Здатність до здобуття спеціалізованих умінь та навичок розв'язання проблем сучасної географічної науки, педагогіки, психології, методики навчання географії, які необхідні для проведення наукових досліджень, провадження інноваційної наукової та педагогічної діяльності.

Опанувавши дисципліну «Методика навчання географії» студенти повинні мати такі **програмні результати навчання:**

РН5. Описує методику розробки освітніх проєктів, пояснює зміст та призначення їх етапів, аналізує спроможність управління процесом їх впровадження, прогнозує очікувані результати.

РН9. Демонструє вміння класифікувати, упорядковувати і узагальнювати навчальний матеріал відповідно до умов навчального процесу, потреб формування ключових компетентностей та інтегрованого навчання.

ПРН2. Обирає шляхи розв'язання практичних задач у професійній діяльності з методики профільного навчання географії та позанавчальної

роботи, творчо застосовує методи формування ключових і предметних географічних компетентностей здобувачів у закладах освіти різного типу.

ПРН3. Знає та застосовує поняттєво-концептуальний апарат географії, теоретичні й емпіричні досягнення психології, педагогіки та методики навчання географії, що дозволяє пов'язувати й порівнювати різні погляди на проблемні питання сучасної географії та освітнього процесу з географії, організовувати дослідницьку роботу.

ПРН4. Обґрунтовує вибір сучасних методів і технологій прикладних географічних досліджень, профільного навчання географії, позанавчальної роботи зі здобувачами освіти, володіє методикою географічних досліджень, необхідних для організації практичних занять з географії та позашкільної роботи, демонструє вміння організовувати дослідницьку роботу здобувачів освіти.

ПРН6. Демонструє володіння спеціалізованими вміннями та навичками розв'язання проблем сучасної географічної науки, педагогіки, психології, методики навчання географії, які є необхідними для проведення наукових досліджень, провадження інноваційної наукової та педагогічної діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ГЕОГРАФІЇ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Тема 1. Методика навчання географії у закладах освіти як педагогічна наука. Нормативно-правове забезпечення викладання географії у закладах освіти різних рівнів.

Предмет дослідження, зміст та структура методики викладання географії у закладах освіти. Мета і завдання методики навчання географії, її значення для формування необхідних якостей компетентного і творчого педагога, здатного успішно реалізувати цілі географічної освіти у закладах освіти різних рівнів. Основні функції вчителя географії на рівні закладів загальної середньої освіти та викладача географії вищої школи.

Актуальні проблеми методики викладання географічних дисциплін на сучасному етапі розвитку середньої та вищої освіти.

Концепція нової української школи та Державні стандарти базової та повної середньої освіти. Навчальні програми закладів загальної середньої освіти. Документація вчителя географії загальноосвітніх навчальних закладів.

Література: основна [1-3, 5-11], допоміжна [10-12,17,24]

Тема 2. Сучасна дидактична система фахової географічної підготовки у закладах вищої освіти. Документація викладача географії вищої школи.

Сучасні вимоги до географічної освіти у вищих навчальних закладах. Структура географічної освіти за наявними освітньо-кваліфікаційними рівнями. Особливості змісту географічної освіти у вищій школі. Освітні програми та навчальні плани у підготовці фахівців-географів та вчителів географії для закладів загальної середньої освіти. Структура освітніх програм та навчальних планів. Обов'язкова та варіативна компонента освітніх програм та навчальних планів.

Тенденції розвитку змісту та методики навчання географії у вищій школі. Сучасні зміни у географічній освіті у зв'язку з реформуванням вищої школи в Україні з метою наближення її до європейських та світових стандартів. Критерії ефективності навчання. Головні критерії якості організації навчально-виховного процесу.

Проблеми і перспективи змін у змісті географічної освіти вищої школи для підготовки студентів різних освітніх рівнів.

Структура і значення навчально-методичного забезпечення географічного курсу вищої школи. Характеристика складових навчально-методичного комплексу. Методика використання окремих компонентів навчально-методичного забезпечення у вищій школі. Вимоги щодо розробки сучасного навчально-методичного комплексу географічної дисципліни у ЗВО.

Основні та додаткові види документації викладача географічних дисциплін у ЗВО. Планування різних видів діяльності викладача вищої школи.

Індивідуальний навчальний план роботи викладача, його структура і зміст. Робоча програма та силабус географічної дисципліни у вищій школі. Основні складові компоненти робочої програми.

Методичні особливості ведення вузівської документації.

Література: основна [1-5, 8-11], допоміжна [2,4,7-9,16,27,28,33,35,37]

Тема 3. Методи науково-педагогічних досліджень у закладах освіти.

Поняття про методи науково-педагогічних досліджень, їх мета, завдання і значення. Сучасні класифікації методів.

Методи теоретичного рівня. Аналіз інформаційних джерел. Виявлення та обґрунтування проблеми, визначення і уточнення основних напрямів дослідження. Історичний, статистично-математичний, порівняльний методи. Системно-структурний підхід.

Методи експериментально-емпіричного рівня. Спостереження, його види. Програма та методика спостережень. Вивчення документації вищої школи, архівних документів. Метод анкетування. Рекомендації до розробки анкет для учнів, студентів та викладачів. Соціометрія, її можливості.

Педагогічний експеримент. Психолого-педагогічні вимоги до експерименту. Констатувальний і формувальний етапи експерименту. Розробка методики організації та проведення експериментальної роботи. Узагальнення та обробка експериментальних матеріалів. Обґрунтування висновків.

Основні етапи методичного дослідження у закладах освіти. Постановка проблеми. Визначення об'єкту і предмету дослідження. Висунення робочої гіпотези. Формування завдань експериментальної роботи. Експериментальна перевірка робочої гіпотези з обробкою та аналізом результатів.

Основні напрями перспективних досліджень дидактичних аспектів щодо викладання географії у закладах освіти.

Література: основна [2-5, 8-11], допоміжна [2,4,7-9,16,27,28,33,35,37]

Тема 4. Принципи навчання географії.

Поняття про принципи навчання. Класифікація принципів навчання за різними ознаками. Тенденції розвитку принципів навчання у закладах освіти. Характеристика загальнодидактичних та специфічних принципів навчання географії. Особливості їх реалізації на уроках та під час проведення аудиторних занять у вищій школі.

Основні підходи до визначення поняття компетентності. Характеристика ключових компетенцій майбутнього фахівця-географа.

Література: основна [1-3,5-11], допоміжна [1,2,4,7,16,21,26,27,45-47]

Тема 5. Методи навчання географії у закладах освіти різних рівнів.

Поняття про методи навчання. Класифікація методів навчання географії за різними ознаками. Характеристика окремих груп методів навчання,

особливості їх використання у освітніх закладах різних рівнів. Оптимальне поєднання різних методів навчання, як умова для досягнення найвищих результатів у навчально-виховному процесі з географічних дисциплін.

Література: основна [1-3,5-11], допоміжна [1,3,4,7,16,18,28,38,43, 49,50]

Тема 6. Засоби навчання географії у закладах освіти різних рівнів. Функції засобів навчання та їх класифікація. Планування оптимальної системи засобів і методів навчання у процесі проведення аудиторних занять. Використання підручника з географії як основного засобу навчання у зв'язках загальної середньої освіти. Основна та додаткова література при вивченні географічних у вищій школі. Географічні карти як джерело географічних знань. Використання картографічних матеріалів. Обробка статистичних матеріалів та їх аналіз.

Інтерактивна дошка та її можливості для вдосконалення навчального процесу на аудиторних заняттях з географічних дисциплін.

Література: основна [1-3,8,9], допоміжна [3,5,13,19,22,50]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ У ВИВЧЕННІ ГЕОГРАФІЇ

Тема 7. Форми організації навчально-виховного процесу з географії у закладах освіти різних рівнів.

Урок як основна форма навчання у закладах загальної середньої освіти. Вимоги до сучасного уроку. Типи і структура уроків. Моделювання компетентнісно орієнтованих уроків різних типів.

Аудиторна робота зі студентами. Цілі та завдання лекційних занять для формування у студентів теоретичних знань з географічних дисциплін. Сучасні вимоги до проведення лекційних занять. Проблемна спрямованість лекцій з географії. Застосування під час лекції різних засобів унаочнення: таблиць, схем, географічних карт, відеофрагментів, мультимедійних комп'ютерних програм.

Загальнодидактичні і специфічні вимоги щодо організації та проведення практичних і лабораторних занять. Завдання та значення лабораторних і практичних занять з географічних дисциплін, їх різновиди та структурні особливості. Специфіка організації лабораторних та практичних занять з географічних дисциплін у вищій школі. Навчально-методичне і дидактичне забезпечення лабораторних та практичних занять. Цілі і значення семінарських занять. Сучасні вимоги до технології організації та проведення семінару, його структурні особливості.

Література: основна [1-5,7-10], допоміжна [5-7, 10-13,16-19,21,22,35,37]

Тема 8. Підготовка вчителя географії загальноосвітнього навчального закладу та викладача вищої школи до аудиторних занять. Розробка планів-конспектів аудиторних занять у школі та закладах вищої освіти.

Планування уроків відповідно до навчальної програми та календарного планування вчителя. Визначення типу та структури уроку. Використання технічних засобів навчання у розгляді тем тощо. Підготовка конспектів уроку. Вимоги до розробки планів-конспектів аудиторних занять. Методична складова планів-конспектів, її структурні особливості.

Планування змісту аудиторних занять згідно навчального плану та робочої програми географічної дисципліни у закладі вищої освіти. Розробка лекційного заняття, опрацювання інформаційних джерел з відповідних питань географічної дисципліни. Визначення послідовності та структури лекції. Виділення проблемних запитань і завдань за змістом лекції. Використання інтерактивних методів та засобів під час проведення лекційного заняття.

Підготовка інструктивних матеріалів до проведення лабораторного або практичного заняття з географічної дисципліни.

Дидактичні матеріали до аудиторних занять. Складання інструктивних карток для учнів та студентів.

Література: основна [1-11], допоміжна [3,9,10-12,16,18,21,35]

Тема 9. Сучасні освітні технології та їх використання у навчальному процесі закладів загальної середньої освіти та вищої школи.

Психолого-педагогічні аспекти розвитку освітніх технологій. Динаміка формування поняття про освітні технології. Структура та основні критерії педагогічної технології. Наукові засади сучасних освітніх технологій.

Класифікація педагогічних технологій за різними ознаками. Системний аналіз педагогічної технології та структурні елементи її характеристики.

Специфіка використання сучасних технологій навчання для вивчення географічних дисциплін. Комплексний аналіз педагогічних технологій та можливостей їх застосування у навчальному процесі.

Поняття про інтерактивні технології навчання. Функції та сфери впливу інтерактивного навчання. Класифікація інтерактивних форм навчання, їх дидактичні можливості.

Література: основна [2-5,8-11], допоміжна [3,4,14-16,20-21,25,34,36-39,43,44,48,50]

Тема 10. Використання комп'ютерних технологій у закладах освіти. Методичні особливості комп'ютерного навчання. Проблема створення комп'ютерних навчальних програм для вивчення географічних дисциплін.

Електронні посібники з географічних дисциплін. Інтернет та його можливості для пошукової діяльності студентів. Використання додатків Google, STEM-технологій на заняттях географії як засобу підвищення ефективності навчання. Роль технологій дистанційного навчання в умовах сьогодення. Переваги і недоліки технологій дистанційного навчання.

Література: основна [2,3,8,10,11], допоміжна [3,4,14,20,34,43,44,50]

Тема 11. Система педагогічного контролю за навчальними досягненнями учнів та студентів з географічних дисциплін.

Психолого-педагогічні вимоги до здійснення педагогічного контролю у загальноосвітніх закладах та вищій школі. Типологія шкал для оцінювання навчальних досягнень учнів та студентів.

Методи контролю і самоконтролю та особливості їх застосування на аудиторних заняттях з географічних дисциплін.

Види і форми організації контролю знань, шляхи їх удосконалення. Критерії і норми оцінювання знань, умінь і навичок учнів та студентів. Особливості підготовки та проведення тематичного, підсумкового контролю. Організація індивідуальних та групових консультацій для учнів та студентів. Особливості організації та проведення заліку та екзамену з географічної дисципліни.

Тестування як універсальний засіб педагогічного контролю навчальних досягнень студентів з географічних дисциплін. Переваги і недоліки тестового контролю навчальних досягнень учнів та студентів.

Класифікація тестових завдань за різними ознаками. Психолого-педагогічні вимоги до складання та змісту тестових завдань. Урахування міжнародних стандартів щодо наявності різних когнітивних рівнів тестових завдань.

Сучасні вимоги щодо розробки закритих тестових завдань для діагностики навчальних досягнень з географічних дисциплін.

Література: основна [1-3,6,8-11], допоміжна [4,10-12,16,20,28]

Тема 12. Позакласна та позаурочна робота в школі. Самостійна робота студентів з географічних дисциплін у вищій школі.

Цілі і завдання позаурочної роботи в школі. Основні види позакласної роботи в школі з географії: гурткова робота, організація тематичних заходів з географії, проведення навчальних краєзнавчих екскурсій, науково-дослідна робота учнів у секціях географічного напрямку МАН України та ін.

Цілі і завдання самостійної роботи студентів в умовах реформування вищої школи. Нормативні документи та положення МОН України про самостійну роботу студентів, її планування і контроль.

Класифікація форм та видів завдань самостійної роботи студентів за різними ознаками. Рекомендації щодо ефективної організації самостійної роботи та перевірки її результатів.

Особливості керівництва курсовими та кваліфікаційними роботами студентів з географічних дисциплін. Залучення студентів до науково-дослідницької роботи. Організація проблемного гуртка або проблемної групи з географічної дисципліни.

Література: основна [1-3,5,7,9], допоміжна [10-12,17, 29,31]

Тема 13. Методичні особливості вивчення окремих курсів з географії у загальноосвітніх закладах. Структура шкільної географії базової і повної загальної середньої освіти. Методичні підходи при вивченні структурних розділів географії на рівні різних класів: «Загальна географія» (6 клас), «Материки та океани» (7 клас), «Україна у світі: природа, населення» (8 клас), «Україна і світове господарство» (9 клас), «Географія: регіони та країни» (10 клас), «Географічний простір Землі» (11 клас). Відмінності програми курсів на рівні стандарт та профільної школи. Спецкурси та факультативи з географії.

Література: основна [1-3,7,9], допоміжна [5,10-13,17-19]

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	лаб	с.р.		л	п	лаб	с.р.
1	2	3	4	5	7	8	9	10	11	13
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні особливості вивчення географії у закладах освіти										
Тема 1. Методика навчання географії у закладах освіти як педагогічна наука. Нормативно-правове забезпечення викладання географії у закладах освіти різних рівнів.	12	2	1	-	9	12	1	1	-	10
Тема 2. Сучасна дидактична система фахової географічної підготовки у закладах вищої освіти. Документація викладача географії вищої школи.	12	2	1	-	9	12	1	1	-	10
Тема 3. Методи науково-педагогічних досліджень у закладах освіти.	12	2	-	-	10	12	-	-	-	12
Тема 4. Принципи навчання географії.	10	2	2	-	6	10	1	-	-	9
Тема 5. Методи навчання географії у закладах освіти різних рівнів.	10	2	2	-	6	10	1	2	-	7
Тема 6. Засоби навчання географії у закладах освіти різних рівнів.	12	2	4	-	6	12	2	-	-	10
Змістовий модуль 2. Форми організації навчально-виховного процесу у вивченні географії										
Тема 7. Форми організації навчально-виховного процесу з географії у закладах освіти різних рівнів.	12	2	2	-	8	12	1	2	-	9
Тема 8. Підготовка вчителя географії загальноосвітнього навчального закладу	12	2	4	-	6	12	1	2	-	9

та викладача вищої школи до аудиторних занять. Розробка планів-конспектів аудиторних занять у школі та закладах вищої освіти.										
Тема 9. Сучасні освітні технології та їх використання у навчальному процесі закладів загальної середньої освіти та вищої школи.	12	2	2	-	8	12	1	2	-	9
Тема 10. Використання комп'ютерних технологій у закладах освіти.	10	2	-	-	8	10	1	-	-	9
Тема 11. Система педагогічного контролю за навчальними досягненнями учнів та студентів з географічних дисциплін.	12	2	2	-	8	12	1	-	-	11
Тема 12. Позакласна та позаурочна робота в школі. Самостійна робота студентів з географічних дисциплін у вищій школі.	12	2	2	-	8	12	1	-	-	11
Тема 13. Методичні особливості вивчення окремих курсів з географії у загальноосвітніх закладах.	12	2	2	-	8	12	-	-	-	12
Усього	150	26	24	-	100	150	12	10	-	128

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Нормативно-правове забезпечення викладання географії. Аналіз програм та календарно-тематичне планування з географії. Документація викладача географії у вищій школі.	2/2
2	Принципи навчання географії. Важливість краєзнавчого принципу у вивченні географії.	2/-

3	Методи і прийоми організації навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроках географії. Пріоритетність діяльнісного підходу в навчанні. Методи активізації навчальної діяльності при викладанні географічних дисциплін у вищій школі.	2/2
4	Сучасний навчально-методичний комплекс з географії. Використання підручника з географії як основного засобу навчання. Використання сучасних технічних засобів навчання під час викладання географії у вищій школі.	2/-
5	Формування картографічної компетентності учнів на уроках географії. Основні прийоми роботи з картою.	2/-
6	Типологія уроків географії та їх структура.	2/2
7	Методика формування практичних умінь і навичок. Програмні практичні роботи з географії.	2/2
8	Вимоги до сучасного уроку. Моделювання компетентісно орієнтованих уроків різних типів. Розробка планів-конспектів аудиторних занять з географічних дисциплін у вищій школі.	2/-
9	Використання сучасних педагогічних технологій на уроках географії. Інтерактивні технології при викладанні географічних дисциплін у вищій школі.	2/2
10	Контроль та оцінювання навчальних досягнень учнів з географії. Тестування як універсальний засіб педагогічного контролю навчальних досягнень студентів з географічних дисциплін	2/-
11	Методика організації і проведення позакласної та позашкільної роботи з географії.	2/-
12	Методичні особливості вивчення окремих курсів з географії.	2/-
	Разом	24/10

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Методика навчання географії у закладах освіти як педагогічна наука. Нормативно-правове забезпечення викладання географії у закладах освіти різних рівнів.	9/10
2	Сучасна дидактична система фахової географічної підготовки у закладах вищої освіти. Документація викладача географії вищої школи.	9/10
3	Методи науково-педагогічних досліджень у закладах освіти.	10/12
4	Принципи навчання географії.	6/9
5	Методи навчання географії у закладах освіти різних рівнів.	6/7
6	Засоби навчання географії у закладах освіти різних рівнів.	6/10
7	Форми організації навчально-виховного процесу з географії у закладах освіти різних рівнів.	8/9
8	Підготовка вчителя географії загальноосвітнього навчального закладу та викладача вищої школи до аудиторних занять. Розробка планів-конспектів аудиторних занять у школі та закладах вищої освіти.	6/9
9	Сучасні освітні технології та їх використання у навчальному процесі закладів загальної середньої освіти та вищої школи.	8/9
10	Використання комп'ютерних технологій у закладах освіти.	8/9

11	Система педагогічного контролю за навчальними досягненнями учнів та студентів з географічних дисциплін.	8/11
12	Позакласна та позаурочна робота в школі. Самостійна робота студентів з географічних дисциплін у вищій школі.	8/11
13	Методичні особливості вивчення окремих курсів з географії у загальноосвітніх закладах.	8/12
	Разом	100/128

7. Завдання для опрацювання тем дисципліни

Назва теми	Зміст завдання для опрацювання тем дисципліни	Форми контролю	Література	Кількість балів
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні особливості вивчення географії у закладах освіти				
Тема 1. Методика навчання географії у закладах освіти як педагогічна наука. Нормативно-правове забезпечення викладання географії у закладах освіти різних рівнів.	Самостійне опрацювання матеріалів за темою. Виконання практичних завдань	Здача виконаних практичних завдань з захистом теоретичних положень	основна [1-3, 5-11], допоміжна [10-12,17,24]	6
Тема 2. Сучасна дидактична система фахової географічної підготовки у закладах вищої освіти. Документація викладача географії вищої школи.	Самостійне опрацювання матеріалів за темою. Виконання практичних завдань	Здача виконаних практичних завдань з захистом теоретичних положень	основна [1-5, 8-11], допоміжна [2,4,7-9,16,27, 28,33,35,37]	6
Тема 3. Методи науково-педагогічних досліджень у закладах освіти.	Самостійне опрацювання матеріалів за темою.	Анотація матеріалу за темою.	основна [2-5, 8-11], допоміжна [2,4,7-9,16,27,28,33, 35,37]	6
Тема 4. Принципи навчання географії.	Самостійне опрацювання матеріалів за темою. Виконання практичних завдань	Здача виконаних практичних завдань з захистом теоретичних положень	основна [1-3,5-11], допоміжна [1,2,4,7,16,21, 26,27,45-47]	4
Тема 5. Методи навчання географії у закладах освіти різних рівнів.	Самостійне опрацювання матеріалів за темою. Виконання практичних завдань	Здача виконаних практичних завдань з захистом теоретичних положень	основна [1-3,5-11], допоміжна [1,3,4,7,16,18, 28,38,43, 49,50]	4
Тема 6. Засоби навчання географії у закладах освіти різних рівнів.	Самостійне опрацювання матеріалів за темою. Виконання практичних завдань	Здача виконаних практичних завдань з захистом теоретичних положень	основна [1-3,8,9], допоміжна [3,5,13,19,22,50]	4
Змістовий модуль 2. Форми організації навчально-виховного процесу у вивченні				

географії.				
Тема 7. Форми організації навчально-виховного процесу з географії у закладах освіти різних рівнів.	Самостійне опрацювання матеріалів за темою. Виконання практичних завдань	Здача виконаних практичних завдань з захистом теоретичних положень	основна [1-5,7-10], допоміжна [5-7,10-13,16-19,21,22,35,37]	4
Тема 8. Підготовка вчителя географії загальноосвітнього навчального закладу та викладача вищої школи до аудиторних занять. Розробка планів-конспектів аудиторних занять у школі та закладах вищої освіти.	Самостійне опрацювання матеріалів за темою. Виконання практичних завдань	Здача виконаних практичних завдань з захистом теоретичних положень	основна [1-11], допоміжна [3,9,10-12,16,18,21,35]	4
Тема 9. Сучасні освітні технології та їх використання у навчальному процесі закладів загальної середньої освіти та вищої школи.	Самостійне опрацювання матеріалів за темою. Виконання практичних завдань	Здача виконаних практичних завдань з захистом теоретичних положень	основна [2-5,8-11], допоміжна [3,4,14-16,20-21,25,34,36-39,43,44,48,50]	4
Тема 10. Використання комп'ютерних технологій у закладах освіти.	Самостійне опрацювання матеріалів за темою. Виконання практичних завдань	Здача виконаних практичних завдань з захистом теоретичних положень	основна [2,3,8,10,11], допоміжна [3,4,14,20,34,43,44,50]	6
Тема 11. Система педагогічного контролю за навчальними досягненнями учнів та студентів з географічних дисциплін.	Самостійне опрацювання матеріалів за темою. Виконання практичних завдань	Здача виконаних практичних завдань з захистом теоретичних положень	основна [1-3,6,8-11], допоміжна [4,10-12,16,20,28]	4
Тема 12. Позакласна та позаурочна робота в школі. Самостійна робота студентів з географічних дисциплін у вищій школі.	Самостійне опрацювання матеріалів за темою. Виконання практичних завдань	Здача виконаних практичних завдань з захистом теоретичних положень	основна [1-3,5,7,9], допоміжна [10-12,17,29,31]	4
Тема 13. Методичні особливості вивчення окремих курсів з географії у загальноосвітніх закладах.	Самостійне опрацювання матеріалів за темою. Виконання практичних завдань	Здача виконаних практичних завдань з захистом теоретичних положень	основна [1-3,7,9], допоміжна [5,10-13,17-19]	4

Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання з освітнього компоненту «Методика навчання географії» забезпечується індивідуальною спрямованістю окремих практичних завдань (студенти розробляють власний календарний план, конспекти уроків тощо), а також повідомлень та презентації на одну із

запропонованих тем:

1. Види практик студентів-географів і особливості їх проведення у різних вищих навчальних закладах.
2. Вимоги до індивідуального навчального плану студентів-географів.
3. Етапи підготовки лекції з географічних дисциплін та композиційна структура доповіді.
4. Зміст навчально-методичного комплексу географічних навчальних дисциплін..
5. Інтерактивні методи навчання на уроках географії у закладах ЗСО.
6. Концепція збагачуючого навчання Дж. Рензуллі.
7. Креативні методи навчання та їх застосування при викладанні географічних дисциплін.
8. Критерії оцінювання знань учнів (студентів) студентів в сучасних умовах.
9. Лекція з географічних дисциплін, її функції і класифікація.
10. Мета і завдання практичної підготовки студентів-географів.
11. Метод опорних сигналів В.Ф. Шаталова та його застосування при викладанні географічних дисциплін.
12. Методика організації роботи студента над курсовим і дипломним проектом з географії.
13. Методика проведення консультацій з географії.
14. Методика розробки та проведення дидактичних ігор з географії у закладах ЗСО.
15. Мультимедійна технологія навчання у закладах освіти на уроках географії.
16. Навчально-методичний комплекс дисципліни та сучасні вимоги до його структури і змісту.
17. Педагогічні освітні технології у вищій географічній освіті.
18. Поєднання різних видів контролю (поточного, проміжного, підсумкового) під час вивчення географічних дисциплін.
19. Практичне заняття з географії, його мета, функції, структура.
20. Проблема формування навчального плану, його структура і порядок реалізації (на прикладі порівняння кількох ВНЗ).
21. Проблемне навчання та його організація у закладах загальної освіти (або вищої школи) школі та їх застосування при викладанні географічних дисциплін.
22. Програмоване навчання у географічній освіті.
23. Прогресивний педагогічний досвід викладання географічних дисциплін у навчальних закладах України.
24. Психологія взаємовідносин учнів і вчителів, або студентів і викладачів.
25. Робоча навчальна програма та її складові (на прикладі порівняння кількох ВНЗ).
26. Розробка системи контролю самостійної та індивідуальної роботи з географії.
27. Сучасні методи підготовки, організації і проведення іспиту й заліку у вищій школі.

28. Теорія поетапного формування розумових дій П.Я. Гальперіна та адаптивний метод навчання.
29. Теорія управління процесом засвоєння знань Н.Ф. Талізінної.
30. Технології дистанційного навчання у вивченні географії та її значення.
31. Форми активізації навчального процесу на уроках географії.
32. Форми залучення учнів та студентів до індивідуальної роботи з географії.
33. Шляхи удосконалення географічної освіти в Україні з використання міжнародного досвіду.

Форми контролю: реферат, доповідь з презентацією.

8. Методи навчання

1. Лекції із застосуванням пояснювально-ілюстративного методу, із використанням роздаткового матеріалу та мультимедійних презентацій.
2. Інтерактивні методи проведення практичних занять.
3. Методи та прийоми активізації навчальної діяльності студента під час лекційних та практичних завдань (інтелектуальна розминка, дискусія, міні-ігри).
4. Методи дискусії, дебатів та презентації під час практичних занять.
5. Евристичні методи під час виконання студентами самостійних завдань в аудиторії та поза навчальною аудиторією.
6. Дослідницький метод під час виконання студентами індивідуальних завдань.

9. Методи контролю

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовуються оцінювання знань за наступними видами робіт:

Контроль роботи студентів проводиться за такими видами робіт:

- поточне тестування та опитування;
- усне опитування;
- підсумкове тестування з курсу. Складання іспиту;
- перевірка виконаних практичних завдань, розв'язаних задач;
- контроль самостійної роботи;

Усі форми контролю включені до 100-бальної шкали оцінювання.

10. Питання гарантованого рівня знань здобувачів вищої освіти

1. Предмет дослідження методики навчання географії.
2. Зв'язок методики викладання географії з іншими науками.
3. Структура методики викладання географії. Вимоги суспільства до підготовки вчителя географії в умовах НУШ.
4. Методи науково-педагогічних досліджень у шкільній географії.

5. Розвиток шкільної географії в Україні.
6. Сучасна шкільна географія в зарубіжних країнах.
7. Поняття про методи навчання географії як дидактичну категорію та їх класифікація.
8. Методика використання словесних методів (усний виклад, бесіда, дискусія, рольова гра, робота з підручником).
9. Використання наочних методів (ілюстрування та демонстрування, спостереження).
10. Використання практичних методів навчання (вправа, практично-лабораторний метод).
11. Особливості використання окремих засобів навчання на уроках географії.
12. Розробка дидактичного матеріалу до уроків.
13. Розробка опорних схем та картосхем з географії.
14. Методика використання технічних засобів навчання під час уроків географії.
15. Організація роботи з картографічними джерелами під час викладання географії.
16. Шкільний географічний кабінет та географічний майданчик.
17. Форми організації навчально-виховного процесу з географії.
18. Урок – основна форма навчально-виховного процесу.
19. Підготовка вчителя до уроку та його планування.
20. Типи уроків з географії та їх особливості.
21. Методичні рекомендації щодо використання окремих структурних компонентів уроку географії.
22. Навчальні екскурсії з географії.
23. Складання календарного та календарно-тематичних планів роботи вчителя.
24. Методика проведення нетрадиційних уроків з географії.
25. Можливості навчально-методичного комплексу в курсах географії.
26. Цілі та методи позакласної роботи з географії.
27. Основні напрямки позакласної та позашкільної роботи з географії.
28. Структура та зміст навчальних програм з географії на рівні базової середньої освіти.
29. Структура та зміст навчальних програм з географії на рівні старшої школи закладів загальної середньої школи..
30. Спецкурси та факультативні курси з географії у школі.
31. Вивчення географії у профільних класах.
32. Порядок розробки та затвердження авторської програми із спецкурсів та факультативних курсів по географії.
33. Головні тенденції розвитку вищої географічної освіти в світі та сучасні вимоги до географічної освіти у вищих навчальних закладах.
34. Документація викладача географії вищого навчального закладу.
35. Структура і значення навчально-методичного забезпечення географічного курсу у вищій школі.

- 36.Методи науково-педагогічних досліджень у вищій школі.
- 37.Принципи навчання географії у закладах освіти.
- 38.Методи та прийоми навчання у вищій школі, їхня класифікація. Критичний аналіз традиційних методів навчання у вищій школі.
- 39.Засоби навчання географії (поняття про засоби навчання, їхня класифікація, характеристика).
- 40.Форми організації навчання у вищому навчальному закладі, їхня класифікація.
- 41.Лекція з географічної дисципліни як основна форма організації навчання у вищій школі.
- 42.Семінарські заняття з географічних дисциплін як форма активної взаємодії суб'єктів навчального процесу у вищій школі.
- 43.Практичні та лабораторні заняття з географічних дисциплін як основна форма поглиблення та застосування теоретичних знань, формування та удосконалення вмінь і навичок учнів і студентів.
- 44.Основні принципи, види, форми і методи контролю та оцінювання успішності учнів та студентів. Застосування нетрадиційних форм контролю у навчальному процесі.
- 45.Самостійна робота студентів (СРС) з географічних дисциплін: психолого-педагогічні аспекти організації СРС; її види, рівні, організаційні форми.
- 46.Поняття про технологію навчання як системну категорію та класифікація технологій навчання.
- 47.Особливості застосування інтерактивних методів і форм навчання під час викладання географічних дисциплін.
- 48.Місце та значення комп'ютерних технологій навчання у викладанні географії.
- 49.Особливості керівництва курсовими та кваліфікаційними роботами студентів з географічних дисциплін.
- 50.Особливості підготовки викладача географії до аудиторних занять та розробка планів-конспектів аудиторних занять.
- 51.Тестовий контроль знань. Види та рівні тестів. Дидактичні вимоги до тестів.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота													Підсум- ковий контроль (іспит)	Сума
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13		
6	6	6	4	4	4	4	4	4	6	4	4	4	40	100

12. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Критерії оцінювання	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Студент виявляє особливі творчі здібності, глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах; вміє аналізувати явища, які вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку; застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач; володіє вмінням надавати чітку аргументовану відповідь на поставленні питання	відмінно
82-89	B	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи, надає лаконічну відповідь майже на всі поставленні питання; самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	добре
74-81	C	Студент вміє оперувати необхідним колом понять та категорій; узагальнювати та систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві	
64-73	D	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, слабе їх застосування при розв'язанні практичних завдань; аналізує навчальний матеріал за допомогою викладача, надає мало аргументовані відповіді, виправляє не всі помилки, значна кількість яких є суттєвими	задовільно
60-63	E	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні вищому за початковий, проте має фрагментарне уявлення про деякі поняття та категорії курсу; надає неповне висвітлення змісту питань; має недостатнє вміння зробити аргументовані висновки; відповіді містять значну кількість недоліків і помилок	
35-59	FX	Студент не опанував значну частину матеріалу курсу; не володіє понятійним апаратом; не опрацював базову та допоміжну літературу. Мова не виразна, обмежена, бідна, словниковий запас не дає змогу оформити ідею. Практичні навички на рівні розпізнавання	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	Студент повністю не знає програмного матеріалу, не працював в аудиторії з викладачем або самостійно; допускає суттєві помилки у відповідях на питання, не вміє застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних завдань	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни «Методика навчання географії» включає:

1. Підручники та навчальні посібники
2. Опорний конспект лекцій по всіх темах курсу, у тому числі і для самостійного вивчення в електронному вигляді (навчальна платформа moodle).
3. Методичні рекомендації до виконання практичних робіт (навчальна платформа moodle).
4. Пакети тестових завдань для підсумкового контролю (навчальна платформа moodle).

13. Рекомендована література

Основна

1. Бабешко О. О. Методика навчання географії : [посібник для вчителів і студентів-географів педуніверситетів] / О. О. Бабешко – Умань : АЛМІ, 2005. – 263 с.
2. Загальна методика навчання географії / О.М. Топузов, В.М. Самойленко, Л.П. Вішнікіна. – Київ: ДНВП «Картографія», 2012. – 512 с.
3. Касіяник І.П., Мисько В.З. Методика навчання географії (теоретичний аспект). Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута»», 2017.–214 с.
4. Кнодель Л. В. Педагогіка вищої школи: [посіб. для магістрів] / Л. В. Кнодель. — К. : Вид. Паливода А.В., 2008. — 134 с.
5. Кобернік С. Г. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах: Навчально-методичний посібник / С. Г. Кобернік, Р. Р. Коваленко, О. Я. Скуратович; за ред. С. Г. Коберніка. – К. : Навчальна книга, 2005. – 319 с.
6. Криловець М. Г. Фахова та методична підготовка майбутніх учителів географії: теорія і практика [монографія] / М. Г. Криловець. – Ніжин: Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2007. – 301 с.
7. Методика викладання географії / Упоряд. Н. Муніч, В.Серебрій. – К.: Ред. загальнопед. газ., 2005. – 128 с.
8. Романів О.Я. Методика викладання географії у вищій школі: навчально-методичний посібник для спеціальності 8.04010401 «Географія» / О.Я. Романів. – Рівне, 2012. – 168 с.
9. Скуратович О.Я. Шкільний курс географії та методика його викладання. - 318 с.
- 10.Тімець О. В. Професійна компетентність вчителя географії: навч. посіб. для студ.-географів пед. ВНЗ / О.В. Тімець; Уманський держ. педагогічний ун-т ім. Павла Тичини. – Умань: [СПД Сочінський], 2008. – 319 с.
- 11.Тімець О. В. Формування фахової компетентності майбутнього вчителя географії у процесі професійної підготовки: [монографія] / Тімець О.В.; Уман. держ. пед. ун-т ім. П. Тичини. – Умань : Сочінський, 2010. – 340 с.

Допоміжна

1. Solem M. Skills in professional geography: an assessment of workforce needs and expectations / Michael Solem , Ivan Cheung, M. Beth Schlemper. URL: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00330120802013620>
2. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України: [підручник для студентів, аспірантів] / А.М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – 558 с.
3. Алексюк К.Ю., Романів А.С. використання додатків Google на уроках географії. Актуальні проблеми та перспективи розвитку регіонів: матеріали II міжнар. наук.- практ. конф. (Рівне, 23 червня 2023 року) /

- МЕГУ ім. акад. С. Дем'янчука. Рівне. МЕГУ ім. акад. С. Дем'янчука, 2023.
4. Андрущенко В.П. Педагогіка вищої школи: [підручник] / АПН України; Інститут вищої освіти / В. Г. Кремень (ред.), В.П. Андрущенко, І. Д. Бех, І.С. Волощук, О.В. Глузман, Н.В. Гузій, Н.М. Дем'яненко. — К. : Педагогічна думка, 2009. — 256 с.
 5. Бойко В.М., Брайчевський Ю.С., Яценко Б.П. Географія (рівень стандарту) підручник для 10-го класу закладів загальної середньої освіти. - Київ: Ірпінь ТОВ «Видавництво «Перун», 2018. – 256 с.
 6. Бондар А. Д. Лабораторні і практичні роботи у вищій школі / А. Д. Бондар, Л.А. Ранська – К.: Вища школа, 1977. – 77 с.
 7. Бутенко Н.Ю. Комунікативна майстерність викладача: [навчальний посібник] / Н.Ю. Бутенко. – К. : КНЕУ, 2005. – 336 с.
 8. Васянович Г. П. Педагогіка вищої школи: [навч.-метод. посібник] / Г.П. Васянович; Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. — Львів, 2000. — 100 с.
 9. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи / С.С. Вітвицька. – К. : Центр навчальної л-ри, 2003. – 320 с.
 10. Географія 10-11 класи. Профільний рівень. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. Наказ Міністерства освіти і науки України від 23 жовтня 2017 року №1407.
 11. Географія 10-11 класи. Рівень стандарт. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. Наказ Міністерства освіти і науки України від 03 серпня 2022 року №698.
 12. Географія 6-9 класи. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. Наказ Міністерства освіти і науки України від 03 серпня 2022 року №698.
 13. Гільберг Т.Г., Савчук І.Г., Совенко В.В. Географія (рівень стандарту) підручник для 10-го класу закладів загальної середньої освіти. Київ: УОВЦ «Оріон», 2018. – 240 с.
 14. Гончаров С. М. Інтерактивні технології навчання в кредитно-модульній системі організації навчального процесу: навчально-методичний посібник / С. М. Гончаров. – Рівне: НУВГП, 2006. – 172 с.
 15. Гришина Т. В. Освітня технологія як об'єкт методичної роботи / Т. В. Гришина. – Х. : Вид. група «Основа», 2003. – 96 с.
 16. Грищенко М. М. Дидактичні поради молодому викладачеві / М. М. Грищенко. – К. : Вища школа, 1973. – 67 с.
 17. Державний стандарт базової середньої освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 30. 09. 2020 р. № 898
 18. Дидактичні матеріали до курсів географії 6,7 класів. Частина 1. – Х.: Основи, 2010. – 92 с. – (Б-ка журн. «Географія». Вип. 10 (82)).
 19. Довгань Г.Д, Стадник О.Г., Масляк П.О., Куртей С.Л., Бродовська О.Г. Географія (профільний) підручник для 10-го класу закладів загальної середньої освіти. Харків: Вид-во «Ранок», 2018. – 256 с.

20. Інноваційні технології в роботі вчителя географії / уклад. Науменко Є.І. – Х.: Основи, 2011. – 96 с. – (Б-ка журн. «Географія». Вип. 9 (93)).
21. Книга вчителя географії: Довідково-методичні видання / Упоряд. Н.В. Бескова, В.М. Проценко. – Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2005. – 288с.
22. Кобернік С. Сучасний підручник з географії та проблеми його вдосконалення / С. Кобернік // Географія та основи економіки в школі. – 2003. – № 5. – С. 11-14.
23. Кобернік С.Г. Методика викладання географії у вищій школі. // Збірник типових навчальних програм для студентів спеціальності 7.04010401 та 8.04010401 "Географія". Ч. 2 / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова; ред. В. П. Покась [та ін.]. - К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. – С. 122-136.
24. Концепції Нової української школи (2016 р.) URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
25. Корнєєв В.П., Проблемне навчання географії: [посіб.] / Віктор Петрович Корнєєв (заг.ред.), О. В. Корнєєв, Л. І. Круглик, О. М. Топузов. — Х.: Основа, 2008. — 96с.
26. Коротун С.А., Романів А.С. Роль сучасної шкільної географії в громадянському житті та кар'єрному зростанні особистості. Географічна освіта у шкільних та позашкільних закладах: проблеми, пошуки, перспективи: Збірник наукових праць; за ред. проф. Д. В. Лико / Рівненський державний гуманітарний університет. – Рівне: Видавець О. Зень, 2020. – С. 11-15
27. Кудіна В. В. Педагогіка вищої школи: [навч. посібник для студ. вищих навч. закл.] / В.В. Кудіна, М.І. Соловей, Є.С. Спіцин — 2-ге вид., доп. і переробл. — К.: Ленвіт, 2007. — 194 с.
28. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи: [навч. посіб.] / А. І. Кузьмінський. — К.: Знання, 2005. — 486 с.
29. Мартинюк В.О., Романів А.С., Романів О.Я., Селецький В.П., Яроменко О.В. Учнівські науково-дослідницькі роботи з географії: методологія та методика. Навчально-методичний посібник. Рівне, 2014. 228 с
30. Марушкевич А. А. Педагогіка вищої школи: теорія виховання: [навч. посіб.] / А.А. Марушкевич; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. — К.: ВПЦ "Київський ун-т", 2006. — 60 с.
31. Методологічні основи географічних наукових досліджень учнів Малої академії наук України: Навчально-методичний посібник. [А. Романів, О. Романів, О. Яроменко; відп. за вип. О. Лісовий, С. Лихота]. К. 2016. 72 с.
32. Міжнародна хартія географічної освіти / Комісія з географ. освіти. Міжнар. географ. союз, 1992. Книжка в журналі // Географія та основи економіки в шк. — 1999. — № 3. — 15 с.
33. Мороз О. Г. Педагогіка і психологія вищої школи: [навч. посіб. для молодих викладачів, аспірантів і майбутніх магістрів] / О.Г. Мороз (заг.ред.), О. С. Падалка, В. І. Юрченко. — К.: НПУ, 2003. — 267 с.

- 34.Муніч Н. Програмоване застосування системи проблемно-символічних сигналів (ПСС) у викладанні географії / Н. Муніч // Красзнавство. Географія. Туризм. – 2002. – № 5 (250). – С. 11.
- 35.Навчальний процес у вищій педагогічній школі: [навчальний посібник] / за заг. ред. академіка О. Г. Мороза. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2001. – 337 с.
- 36.Освітні технології: [навч.-метод. посібник] / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О.М.Любарська та ін.; За ред. О.М. Пехоти. – К. : Вид-во А.С.К., 2003. – 255 с.
- 37.Основи педагогічної майстерності / За ред. І.А. Зязюна. – К., 1997. – 349 с.
- 38.П'ятакова Г. П. Сучасні педагогічні технології та методика застосування їх у вищій школі / Г. П. П'ятакова, Н. М. Заячківська. – Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 100 с.
- 39.Пальчевський С. С. Сугестопедагогіка: новітні технології : [навч. посіб.] / С. С. Пальчевський. – К. : Кондор, 2005. – 351 с.
- 40.Педагогіка вищої школи: [Навч. посібник] / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В.Семенова та ін., За ред З. Н. Курлянд. – К. : Знання, 2005. – 399 с.
- 41.Плахотнік О. В. Теоретико-методологічні основи розвитку геоекологічної освіти в Україні / О. В. Плахотнік. – К., 1998. – 333 с.
- 42.Проблеми безперервної географічної освіти // 3б. наукових праць: випуски 1-4. – Х., 2000-2010.
- 43.Романів А.С., Чуманевич Я. С. Використання STEM–технологій на уроках географії. Актуальні проблеми та перспективи розвитку регіонів: матеріали II міжнар. наук.- практ. конф. (Рівне, 23 червня 2023 року) / МЕНУ ім. акад. С. Дем'янчука. Рівне. МЕНУ ім. акад. С. Дем'янчука, 2023.
- 44.Самойленко В. М. Інтеграція математично-модельних і геоінформаційних засад підготовки географів / В.М. Самойленко // Вісник КНУ ім. Тараса Шевченка. Географія. – 2005. – Вип. 51. – С. 10-12.
- 45.Саюк В. І. Розвиток професійної компетентності вчителів географії у системі післядипломної педагогічної освіти: Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / В.І. Саюк; Центр. ін-т післядиплом. пед. освіти АПН України. — К., 2007. — 22 с.
- 46.Тімець О. Професійна підготовка майбутнього вчителя географії: взаємозв'язок когнітивного, операційного і особистісного компонентів його фахової компетентності / О. Тімець // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – № 2. – 2010. – С. 46-52.
- 47.Ткаченко О. Л. Вдосконалення професійної компетентності майбутніх учителів географії як умова впровадження профільного навчання [Електронний ресурс]/ О. Л. Ткаченко. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pednauk/2009_1/229.pdf
- 48.Тренінгові технології навчання з економічних дисциплін: навчальний посібник / Г. О. Ковальчук, Н. Ю. Бутенко, М. В. Артюшина, І. А.

- Балягіна, М. І. Радченко; за заг. редакцією Г. О. Ковальчук. – К. : КНЕУ, 2005. – 300 с.
49. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: [навч. посіб.] — К. : Академвидав, 2006. — 352 с.
50. Ярошенко О., Чекан М. Застосування інформаційних технологій на уроках географії в умовах дистанційного навчання. Актуальні проблеми та перспективи розвитку регіонів: матеріали II міжнар. наук.- практ. конф. (Рівне, 23 червня 2023 року) / МЕНУ ім. акад. С. Дем'янчука. Рівне. МЕНУ ім. акад. С. Дем'янчука, 2023.

14. Інформаційні ресурси

1. geografica.net.ua – «Географіка» – географічний портал.
2. <http://metodportal.net/node> – Методичний портал.
3. <http://shools-geograf.at.ua/> – Сайт учителя географії.
4. <http://www.intellect-invest.org.ua/ukr/> – Портал сучасних педагогічних ресурсів
5. <http://www.intellect-invest.org.ua/ukr/> – Портал сучасних педагогічних ресурсів.
6. http://www.jobs.ua/ukr/job_description/rubrics-1/ – Посадові інструкції: освіта, наука, виховання.
7. <http://www.psyh.kiev.ua> – Вісник психології і педагогіки Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка)
8. www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського, Київ.
9. Географія&Історія. Навчально-методичний сайт ПрАТ "Інститут передових технологій" – Режим доступу: <http://www.osvitanet.com.ua>
10. Інститут передових технологій. URL: <http://www.iat.kiev.ua/>
11. Інтерактивні методи навчання: теорія і практика впровадження/ URL: <http://shkola.ostriv.in.ua/publication/code-103f1af92b958>
12. Інтернет-освіта. Коротко про Мудл. URL: <http://moodle.ukma.kiev.ua/>.
13. Короткий тестологічний словник-довідник. Упорядник Л. Т. Коваленко — К.: Грамота, 2008. — 160 с. (Серія «Словник»). URL: <http://www.znannya.org>
14. Лабораторія інтерактивних технологій навчання. URL: <http://sites.znu.edu.ua/interactiv.edu.lab/121.ukr.html>
15. Майстер-тест. URL: <http://master-test.net/uk>
16. Методичний портал. Інтерактивні технології навчання. URL: <http://metodportal.net/node/2633>
17. Освітній навігатор. URL: <http://navigator.rv.u>
18. Портал «ІКТ навчання». URL: <http://stecencko.at.ua/>
19. Технічні засоби навчання. URL: <http://wikiosvita.tneu.edu.ua/index.php>